

TA'LIMDA SUNIY INTELLEKTNING O'RNI

Rahimova Mastura

*Jizzax viloyati Zafarobod tumani MMTBga qarashli 8-sonli maktabining
ingliz tili fani o'qituvchisi.*

Annotatsiya: Zamonaviy ta'lim tizimi tobora ko'proq raqamlashtirilayotgan bir davrda sun'iy intellekt (SI) texnologiyalari uning ajralmas qismlaridan biriga aylanib bormoqda.

Kalit so'zlar: suniy intellekt, transformatsiya, texnologiya, interaktiv platformalar.

Sun'iy intellektning asosiy afzalligi shundaki, u katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish, qaror qabul qilish, o'rganish algoritmlarini avtomatlashtirish, hamda real vaqt rejimida o'quvchilarning ehtiyojlariga mos ta'lim resurslarini yaratishga imkon beradi. Bu esa butun o'quv jarayonini optimallashtirish, o'qituvchi mehnatini yengillashtirish va o'quvchi faoliyatini rag'batlantirish uchun muhim vositadir. Sun'iy intellekt texnologiyalari o'quvchilarning bilim darajasi, qiziqishlari, o'rganish uslubi va yondashuvlarini aniqlab, ularga mos o'quv materiallarini taqdim etishi mumkin. Misol uchun, adaptive learning systemlar (moslashuvchan o'qitish tizimlari) o'quvchilarning har bir xatosi va muvaffaqiyatini tahlil qilib, ularga individual takliflar beradi. Bu yondashuv nafaqat iqtidorli o'quvchilar uchun, balki qiyinchilikka duch kelayotganlar uchun ham ta'limda teng imkoniyatlarni yaratadi. SI asosida ishlab chiqilgan avtomatik baholash tizimlari (AI-powered assessment tools) testlar, yozma ishlar, hatto og'zaki nutq va kod yozish bo'yicha topshiriqlarni ham tahlil qila oladi. Bu esa o'qituvchilarning vaqtini tejab, ularga tahliliy va yaratuvchan ishlar bilan shug'ullanish imkonini beradi. Bundan tashqari, baholashning subyektivligini kamaytirish va adolatli o'lchovlarni joriy etish uchun ham sun'iy intellekt muhim rol o'ynaydi. Ko'plab rivojlangan mamlakatlarda AI yordamida ishlaydigan chatbotlar, virtual tutorlar va intellektual o'quv platformalari ta'limning ajralmas

qismiga aylanmoqda. Bunday tizimlar 24/7 rejimida ishlaydi, o'quvchilarga istalgan vaqtda yordam ko'rsatadi, murakkab mavzularni soddalashtiradi va dars materiallarini turli formatlarda taqdim eta oladi (video, animatsiya, interaktiv testlar). Bu o'z navbatida mustaqil o'rganish madaniyatini rivojlantiradi. Sun'iy intellekt o'qituvchilarga dars rejalarini ishlab chiqishda, o'quv dasturlarini tahlil qilishda va didaktik materiallarni yaratishda yordamchi vosita sifatida xizmat qilmoqda. Misol uchun, avtomatik dars rejalashtiruvchilar (lesson planner AI) yoki ta'lim statistikalarini tahlil qiluvchi dasturlar o'qituvchining boshqaruv salohiyatini oshiradi. Bularning barchasi o'qituvchining diqqatini ko'proq metodik, ijodiy va tarbiyaviy faoliyatga qaratish imkonini beradi. Har qanday texnologik yutuq singari, sun'iy intellektning ta'limga tatbiq etilishi ham muayyan xavflar va muammolar bilan birga keladi. Birinchidan, texnologik infratuzilmaning barcha maktab va hududlarda teng emasligi – raqamli tengsizlik muammosini keltirib chiqaradi. Bu esa ta'limdagi adolatsizlikni yanada chuqurlashtirishi mumkin. Ikkinchidan, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, AI algoritmlarining xolisligi, o'quvchilarning ijtimoiy-psixologik rivojlanishi kabi muhim masalalar hozirda ilmiy va siyosiy muhokamada turgan dolzarb mavzulardan biridir. Ta'lim sohasida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari nihoyatda keng. Yaqin kelajakda SI asosida metakognitiv tahlil (o'quvchining o'ylash faoliyatini o'lchash), emotsional intellektni aniqlash (o'quvchining kayfiyat va motivatsiyasini baholash), shuningdek, ta'lim tizimining umumiy boshqaruvini avtomatlashtirish kabi yondashuvlar real amaliyotga tatbiq etilishi kutilmoqda. Shu bilan birga, SI asosida ta'lim sifatini milliy va xalqaro darajada monitoring qilish, tahlil etish va takomillashtirish imkoniyatlari kengayadi. Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt ta'lim sohasida samaradorlikni oshirishda kuchli potentsialga ega bo'lib, u o'quv jarayonining personalizatsiyasi, interaktivligi va baholash tizimini rivojlantirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Biroq bu texnologiyalardan foydalanish jarayonida inson omilini e'tibordan chetda qoldirmaslik, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi ijtimoiy-psixologik aloqalarni saqlab qolish zarur bo'ladi. Faqat ana shunday yondashuv bilangina sun'iy intellekt ta'lim tizimiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi

mumkin. Ta'limda sun'iy intellektning joriy etilishi zamonaviy pedagogikaning eng dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. U ta'limning sifat va samaradorligini oshirish, shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni kuchaytirish va o'qituvchi-o'quvchi munosabatlarini yangi bosqichga olib chiqish imkonini beradi. Shu bilan birga, SI texnologiyalarini joriy etishda insoniy omilni e'tibordan chetda qoldirmaslik, pedagogik etikani saqlash va texnologiyalarning adolatli taqsimlanishini ta'minlash dolzarb masala bo'lib qoladi. SI — bu vosita, ta'limning maqsadi esa har doim insonning to'laqonli rivojlanishi bo'lib qoladi.